

Від редактора

Володимир Кравченко

Схід-Захід: Історико-культурологічний збірник.

Випуск 5. – Харків: ФріМайнд, 2001. – С. 5-6.

При використанні матеріалів статті обов'язковим є посилання на її автора з повним бібліографічним описом видання, у якому опубліковано статтю. Дана електронна копія статті може бути скопійована, роздрукована і передана будь-якій особі без обмежень права користування за обов'язкової наявності першої (даної) сторінки з повним бібліографічним описом статті. При повторному розміщенні статті у мережі Інтернет обов'язковим є посилання на сайт Східного інституту українознавства імені Ковальських.

Адреса редакції:

Східний інститут українознавства імені Ковальських («Схід/Захід»), ауд. 4–87,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
пл. Свободи, 6,
Харків, 61077,
Україна.

E-mail: siu.kharkiv@gmail.com

Тел.: +38 057 705 26 30;
+38 096 1555 136

Веб-сайт: <http://keui.univer.kharkov.ua>

© Східний інститут українознавства імені Ковальських

© Автор статті

© Оригінал-макет та художнє оформлення – зазначене у бібліографічному описі видавництво

© Ідея та створення електронного архіву часопису – А. М. Домановський

ВІД РЕДАКТОРА

До збірника увійшли матеріали, надіслані на симпозиум під назвою «Україна в російській історіографії», що відбувся в Харкові 13 березня 2002 р. з ініціативи Східного інституту українознавства імені Ковальських. Організатори мали намір обговорити тему, актуальність якої не треба доводити. Україна є для Росії проблемою не лише зовнішньою, а й внутрішньою такою ж мірою, як і Росія для України. До певної міри це пояснює той парадоксальний факт, що в Росії й досі немає професійного українознавства, так само як в Україні не існує професійної русистики.

Рівноправний діалог між обома сторонами не виходить, оскільки його фактично ведуть по декілька учасників з кожного боку, котрі до того ж мало прислухаються до аргументів усіх інших. Основна лінія розмежування між ними пролягає через модерні й домодерні форми культурного буття, проте в рамках кожної, у свою чергу, можна знайти різні відтінки ідентичності та політичної орієнтації.

Відтак, Україна на домодерному рівні сприйняття — це «співаюча й танцююча», добродушно-недалека Малоросія, образ якої міцно увійшов до «всеросійської» культури та самосвідомості як в імперській редакції, так і в її радянському консерванті. Відповідно Росія з цієї ж точки зору — це спільний дім православних слов'ян, інколи навіть без перегородок. Тут живуть однією великою родиною, не питаючи, якої ти національності.

З модерної російської перспективи нова Україна — це щось штучне, віртуально-маргінальне, але неодмінно зловороже. Для національно свідомих українців, у свою чергу, Росія — це споконвічний ворог з «ментальністю орди», з іманентними рисами агресивної безжальності та інстинктом поглинення та руйнування всього та вся.

Обидва народи й досі мають проблеми з формуванням власної ідентичності чи то на етнічній, чи то політичній основі. Розбіжності між «модерними» та «домодерними» українцями інколи глибші та гостріші, ніж між «українцями» та «росіянами», оскільки в цих двох останніх випадках ніколи не знаєш, з ким, власне, ти маєш справу й що ховається за кожним з цих «ярликів на робочому столі» — мало-

рос, великорос, православний, слов'янин, руський, радянський, тутешній... С.Хантінгтон явно помилився, не провівши свою відому лінію цивілізаційних розламів через кожну конкретну українську чи російську родину.

Тим не менше, говорячи серйозно, можна помітити, що в сучасній Україні публікації на російській темі виглядають набагато різноманітнішими, ніж відповідно все те, що публікується в Росії про Україну. Читач може переконатися в цьому, звернувшись до праць, розміщених у цьому збірнику та порівнявши, приміром, статті Юрія Мицика та Олександра Кияна, або дніпропетровців Євгена Чернова та Олени Годенко-Наконечної, співставивши їх з дослідженнями закордонних дослідників, написаних з позиції value-free.

Натомість російські автори виявляють набагато більшу єдність, коли пишуть про Україну. Дивовижно, але їхні політичні, професійні, особисті розбіжності нівелюються перед «українським питанням». Ірраціональне в даному разі торжествує над раціональним світосприйняттям. Російська історіографія України як частина загальної духовної культури на диво одноманітна у своєму запереченні України та прославленні Малоросії. Тому такий інтерес викликала в Україні та на Заході монографія О.Міллера, в якій зроблено спробу подолання взаємних домодерних стереотипів.

Чи означає це, що «українці» випереджають «росіян» на шляху націотворення, тобто модернізації суспільного та культурного життя? Чи запозичені ззовні моделі, форми та концепції духовного та соціального розвитку лише ковзають, як і тисячу років тому, по поверхні суспільства, залишаючись «вірою меншості»? Чи націотворчі процеси в країнах православної культури справді мають принципову відмінність від західних?

• Статті, розміщені в збірнику, не дають відповіді на ці запитання, але вони, принаймні, частково зачіпають їх. Сторінки нашого видання завжди відкриті для тих, хто побажає взяти участь в обговоренні зазначених проблем!